Türkiyat Araştırmaları Dergisi
Sayı:4, KONYA 1997, s. 57-107

LE'ÂLÎ VE ABDURRAHÎM KARAHİSÂRÎ'NİN MANZUM KASÎDE-İ BÜRDE TERCÜMELERİ

Yrd. Doç. Dr. Bahattin KAHRAMAN[*]

Klasik Türk Edebiyatı döneminde yazılan dinî konulu manzum eserlerin[1] bir kısmı tercümedir. Esasen bütün İslam medeniyetinin ortak ürünleri olarak algılanan söz konusu manzumeler, faydacı bir yaklaşım içerisinde; halkı dinî yönden bilgilendirmek, belli mesajlar vermek ve diğer İslamî edebiyatlarda şöhret bulmuş önemli eserleri Tükçeye kazandırmak amacıyla edebî kaygıdan uzak bir anlayış çerçevesinde kaleme alınmışlardır. Bu vâdîde Hz. Muhammed için yazılanlar ise çok okunmuş ve her devirde elden ele dolaşmışlardır. Bunlar arasında özellikle İmam Bûsirî (Ö. 696/1296-97)'nin büyük bir samimiyet ve aşkla Arapça olarak söylediği Kaside-i Bürde (veya Bür'e)'si [2], edebiyatımıza olan akisleri dolayısıyla dikkatleri üzerinde toplamıştır. Bu makalede adı geçen eserin Le'alî ve Abdurrahim Karahisarî tarafından yapılan Türkçe iki tercümesi ele alınmıştır. İki kısım hâlinde

* Selçuk Ünv. Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

1 A. sırrı Levend, "Dînî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten** - 1972, Türk Dil Kurumu Yay. 1973, s. 35; Âmil Çelebioğlu, "Türk Edebiyatında Manzum Dînî Eserler", **Şükrü Elçin Armağanı**, Ankara, 1983, s. 153.

2 Asıl Kasîde-i Bürde, ashâbdan Ka'b b. Züheyr'e ait olup şiir kendisine sunulunca çok beğenen Hz. Peygamber, şâire hırkasını (Bürde) hediye etmiştir. Kasîde-i Bürde yanında Bânet Suâd diye da anılan bu eser etrafında yazılmış bir çok tercüme, şerh ve tahmis türü kitap, edebiyatımızın mahsülleri arasındadır. Bak: İsmâil Kaya, **Ka'b b. Züheyr /RA Bürde Kasîdesi (Tercüme ve Şerh)**, Madve Yayınları, İstanbul, 1986.

planlanan yazıda önce İmam Bûsirî, Leâlî ve Karahisarî'nin kısaca tanıtılmasından sonra tercümelerin bazı özellikleri üzerinde durulmuş ve nihayet asıl metinler, birbiriyle mukayese edilecek şekilde verilmiştir.

Edebiyatımızda çokça ele alınan bu eserin tercümelerinden başka şerh ve tahmisleri de yapılmıştır[3]. Kemâl Paşa-zâde (Ö.940/1533), Şemseddin Sivâsî (Ö.1006/1597), Abdülhay, Saçlı İbrâhim Efendioğlu (Ö.1117/1705), Abdürrahim İvranyalı (Ö.1282/1865) ve yakın zamanda yapılan İlhan Armutoğlu'nun çevirileri; Nahîfî Süleyman (Ö.1151/1738) ve Şeyhülislâm Mehmed Mekkî (Ö.1212/1797)'nin tahmisleri ile Şeyhülislâm Mehmed Mekkî, Visâlî Mehmed (Ö.1030/1621) ve Âbidin Paşa (Ö.1908)'nın şerhleri, bu konuya örnek olarak verilebilir.

İmam Bûsirî ve Kasîde-i Bürde'si: İmam Bûsirî, 608/1211'de doğmuş, 696/1296-97'de ölmüştür. Mısırlı olan bu meşhur İslâm âliminin asıl adı Şerefeddin Ebû Abdullah Muhammed b. Saîd b. Muhsin b. Abdullah b. Hayyânî b. Sanhâc b. Mellâl es-Sanhâcî ed-Dalâsî el-Bûsirî'dir. Büyük babalarından biri Bûsirli olduğundan el-Bûsirî, dedelerinden birisi de Dalaslı olduğu için ed-Dalâsî lakaplarıyla anılagelmiştir[4]. Hayâtı boyunca, gönlünde büyük bir peygamber aşkıyla yaşamış, Hz. Muhammed için yazdığı güzel medhiyelerle şöhret bulmuştur. Bu yoldaki en meşhur eseri Kasîde-i Bürde'dir. Kabri İskenderiye'dedir.

Kasîde-i Bürde'nin yazılışı şu rivâyete bağlanmaktadır: Bûsirî felc hastalığına yakalanır, Hz. Muhammed için bir kasîde kaleme alır ve uykuya dalar. Rüyâda kendini Hz. Peygamber'in huzûrunda bulur. Huzûrda kasideyi okuyunca Hz. Peygamber çok beğenir ve şâirin vücûdunu eliyle mesheder, sonra da hırkasını (bürde) onun üzerine örter. Şâir uykudan uyandığında felçten kurtulup eski sağlığına kavuştuğunu hayretle görür. Sabah olunca karşısına âriflereden bir zât çıkarak şâirden kasideyi ister. Şâir, kasideden kimsenin haberi olmadığını bildiğinden çok şaşırır ve hangi kaside olduğunu sorar. Ermiş kişiden "Gece Hz. Peygamberin huzûrunda okuduğun, matla'ı (ilk beyti): "Emin Tezekküri cîrânin bi zî-Selemin" olan kaside" cevabını

---

[3] A. Sırrı Levend, a.g.m., s. 65-66, Bahattin Kahraman, "Bûsirî'nin Kasîde-i Bürde'si etrafında yazılmış Türkçe Eserler", Selçuk Ünv. Fen. Ed. Fak. **Edebiyat Dergisi**, Sayı: 6, (1991), s. 167-174; H. İbrahim Şener, **Kasîde-i Bürde, Kasîde-i Büre ve Su Kasidesi**, İzmir, 1995.
[4] Mahmud Kaya, "İmam Bûsirî ve Kasîde-i Bürde", **İslâmi edebiyat Dergisi**, Sayı: 3, s. 37.

alınca kasideyi ona verir[5]. Böylece şiir, insanlar arasında meşhur olur ve bilhassa hastalıklı kişilere okunduğunda iyileşecekleri inancı yayılır. Eser bu sebeple Kaside-i Bür'e diye de anılagelmiştir.

Kasîde-i Bürde'nin asıl ismi "El-Kevâkibü'd-Dürriye fî Medhi Hayri'l-Beriyye" dir. Fakat İslâm dünyâsında Kasîde-i Bürde veya şâirin şifâ bulması gözönünde tutularak Kaside-i Bür'e adlarıyla meşhur olmuştur. Bunun yanısıra, çeşitli yazmalarda şu isimler de kullanılmış olup bunların müstensih hatalarından kaynaklandığı söylenebilir: Kasîde-i Bürîre, Kasîde-i Bürdiye, Kasîde-i Bürîde, Kasîde-i Bere, Kasîde-i Büre.

Ayrıca bu eser, Türkçe'den başka; Hindce, Farsça, Almanca, Fransızca ve İngilizce gibi çeşitli dillere tercüme edilmiştir.

Leâlî ve Eserleri: Defterdâr-zâde diye de anılan Leâlî'nin asıl adı Seyyid Ahmed b. Mustafa Saruhânî'dir. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Saruhanlı olduğunda bütün kaynaklar birleşir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Kâmûsü'l-Â'lâm'da "Onuncı karn-ı Hicrî Osmanlı şuarâsından ve kuzâtından..."[6] ifâdesi ile yaşadığı devir belirtilmiştir. Ölüm tarihi ile ilgili bilgiler de kesin değildir. Nev-î-zâde Atâ'î (Ö.1635), "971 (1563) senesinde güsiste-âmâl ü perîşân-hâl-i dehr-i bî-meâl oldı"[7] derken, yeni yayınlardan birinde 972/1564[8], diğerinde ise -? 1543[9] tarihleri yer almaktadır. Meşhur Kemâl Paşazâde (Ö. 940/16 Nisan 1534)'den ders almış ve yine bu zâttan mülâzım olmuştur[10]. Tahsilini tamamladıktan sonra bir zaman fetvâ kâtipliğinde bulunmuş[11], bilâhare çeşitli yerlerde kadılık yapmıştır.

Leâlî'nin 11 adet eserinin olduğu[12] rivâyet ediliyorsa da ancak şunları tanıyoruz: 1-Terceme-i Kasîde-i Bürde, 2- Kasîde-i Bürde Şerhi. Bûsirî'nin eserine aynı zamanda şerh de yazmıştır. 3- Ferâiz. Nev'î-zâde[13] onun, "Fenn-i

---

[5] Nahîfî Süleyman, **Tah-mîs-i Kasîde-i Bürde**, Konya Yusufağa Kütüphânesi No: 376/1, 7b yk.
[6] Şemseddin Sâmi, **Kâmûsü'l-A'lâm**, Mihrân Matbaası, İst. 1314, C.5, s.3952.
[7] Nev'î-zâde Atâi, **Hadâiku'l-Hakâik fî Tekmileti'ş-Şakâik** (Şakâyik-ı Numâniyye ve Zeyilleri C.2), Çağrı Yayınları, İst. 1989, s.45.
[8] Haluk İpekten (ekiple birlikte), **Tezkirelere Göre Divan edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988, s.262.
[9] **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Dergah Yayınları, İst. 1986, C.6, s.74.
[10] Kınalı-zâde Hasan Çelebi, **Tezkiretü'ş-Şuarâ** (Haz. İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1981, C.2, s. 827.
[11] Kınalı-zâde Hasan Çelebi, a.g.e., s.827.
[12] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, a.g.e., s.74.
[13] Nev'î-zâde Atâi, a.g.e., s.45.

Ferâizde bir müdevven kitâbı" nın bulunduğunu haber vermiştir. Bir şâir olan Leâlî'nin dîvân sahibi olup olmadığını bilemiyoruz. Ancak Süleymâniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Kitapları No: 3298'de kayıtlı, baş tarafı eksik bir dîvân bulunmakta ise de bunun bizim şâirimizin mi yoksa aynı mahlâsı kullanan başka bir Leâlî'nin mi olduğu şimdilik meçhuldür.

Abdürrahim Karahisârî ve Eserleri: Mısrîoğlu diye tanınan şâirin hayatı hakkındaki bilgi çok azdır[14].Doğum yeri Afyonkarahisar'dır[15]. Kendi doğum yerini şu beyitte ifâde etmiştir:

Gerçi oldı mevlidüm Karahisâr

Yüzüm ak it kılma beni şerm-sâr[16]

Doğum tarihi bilinmemektedir. Babası Alâeddin-i Mısrî ve kardeşlerinin kurdukları vakıflardan zengin bir âileye mensup olduğu[17]anlaşılmaktadır.

Gençliğinde meşhur Şeyh Akşemseddin (Ö.863/1459)'e intisâb ederek yanında yetişmiş ve baş halifesi olmuştur[18]. Bu yıllar esnasında şeyhiyle bazı yerleri gezmiştir. Mecdî, bu gezi hakkında bilgi verir ve Edirne'de Akşemseddin'in, Halil Paşa'nın hastalığa yakalanan ve saray doktorlarının çâresiz kaldıkları Süleyman Çelebi adındaki oğlunu, "sersâm" illetinden nasıl kurtardığını Abdürrahim Karahisarî'den naklen anlatır[19]. İstanbul'un fethi sırasında Akşemseddin'in yanında bulunan Karahisârî, bir rivayete göre fetihten sonra, şeyhi gibi Fatih'e kırgınlığından dolayı[20] 40 yaşlarındayken memleketi olan Afyon'a dönmüştür. 888/1483 yılında ise bir vakfiye tanzim ederek bütün servetini ve kitaplarını Afyon'da yaptırdığı bir mescide bağışlamıştır.

---

[14] Şâir hakkında bir bibliyografi hazırlanmıştır: Edip Ali Gökpınar, **Mısırlıoğlu Abdürrahim Karahisârî**, Afyon, 1953.

[15] Mecdi Mehmet Efendi, **Hadaiku'ş-Şakâik** (Şakâyik-ı Numâniyye ve Zeyilleri C.1), Çağrı Yayınları, İst. 1989, s.246.

[16] Bursalı Mehmet Tahir, **Osmanlı müellifleri**, Matbaa-i Âmire, İst, 1333, C.1, s.115.

[17] **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İst, 1988, C.1, s.291.

[18] Bursalı Mehmed Tahir, a.g.e., C.1, s. 114.

[19] Mecdi Mehmet Efendi, a.g.e., S. 241.

[20] **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, a.g.e., S. 291; Fikri Yzıcıoğlu, "Osmanlı Hekimlerinden Akşemseddin ve Abdurrahim Mısrî (Karahisarî)", **3. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (22-24 Ekim 1993)**, Afyon, 1994, s.357.

Karahisârî'nin ölüm tarihi de hayâtının büyük bir kısmı gibi karanlık kalmış noktalardandır. 1494 yılında Karahisar'ı ziyaret eden Muğlalı Şâhidî (Ö.957/1550)'nin şâirin bu tarihte hayatta olmadığını bildirmesi, onun vakfiyesini düzenlediği tarihle bu yıllar arasında öldüğünü göstermektedir[21]. Mezarı, Kasımpaşa Câmii yanındaki türbededir[22].

Şâirin biri Arapça ve üçü de Türkçe olmak üzere dört eseri vardır: 1-Terceme-i Kasîde-i Bürde. Tıpkıbasımı yayımlanmıştır[23]. 2-Münyetü'l-Ebrâr ve Gunyetü'l-Ahyâr. Selve adlı tasavvufî bir eserin ilâvelerle Türkçe'ye tercümesidir. 3-Vahdet-nâme. En önemli eseridir. 4250 beyit olan eser, tasavvufî konuları basit hikâyelerle açıklayan bir mesnevîdir. 4-Risâle fî Eşrâti's-Sâ'at. Kıyamet alâmetlerinden bahseden Arapça bir eserdir.

Tercümelerin Mukayesesi: İki şâir hakkında verdiğimiz kısa bilgilerden sonra Kasîde-i Bürde tercümelerinin bazı noktaları üzerinde, mukayese yoluyla şunları söylemek mümkündür. Tercümeler, belli bir metne bağlı olarak yazılan eserler oldukları için yazarın hareket alanı kısmen sınırlı kalmaktadır. Leâlî ve Karahisarî'nin tercümeleri de buna paralel olarak ortaya çıkmış eserlerdir. Bununla birlikte şâirler, metinden hareketle kendi hayâl zenginliklerini mısralarında göstermişlerdir. Burada dikkati çeken bir diğer konu da, iki şâirin ayrı ayrı sosyal çevrelerde yetişmiş olmalarıdır. Leâlî, medresede tahsil görmüş ve fıkıh ilmine olan vukûfu ile temayüz etmiştir. Karahisarî ise Akşemseddin'in müridliğini ve sonra da halifeliğini yapmış, tamâmen tekke kültürü ile yoğrulmuş bir şeyhtir. Yaşadıkları dönemler de birbirine uzak değildir. Bu itibarla, ayrı iki muhitte yetişen şâirlerin aynı eseri kültür hayâtımıza kazandırmaları, o devir ilim çevrelerinin ortak kaynaklardan beslendiklerini göstermektedir. Buna rağmen tercümeler bazı yorum farklılıkları ile birbirinden ayrılmaktadır.

Her iki tercüme de Muzârî Bahrinin "Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün" kalıbıyla kaleme alınmıştır.

---

[21] Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, a.g.e., S. 291.
[22] **Büyük Türk Klasikleri**, Ötüken-Söğüt, İst. 1985, C.2, s.172.
[23] İ. Hikmet Ertaylan, **Abdürrahim Karahisârî Tercemme-i Kasîde-i Bürde** (tıpkıbasım), İst. Ünv. Edebiyat Fak. Yay., İst. 1960; İsmail Hızal, "Abdürrahim Karahisarî Hayatı ve Eserleri", **2. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri** (3-4 Mayıs 1991), s. 109.

Leâlî'nin eseri; cîreti, ibreti, nedâmeti, şikâyeti, kanâati kelimelerindeki gibi -ati/-eti seslerinden oluşan kâfiyeleriyle bir kaside-i tâiyye; Karahisarî'ninki ise; yâr, cûy-bâr, müşg-bâr, bîmâr kelimelerinde görüldüğü üzere -âr seslerinin oluşturduğu kâfiyelerle bir kaside-i râiyye'dir. Bilindiği gibi Bûsirî'nin eseri bir kaside-i mîmiyye'dir. Buna göre iki mütercim de kendilerine ayrı ayrı kâfiyeler seçmişlerdir; fakat bazı Türkçe tercümeler (meselâ, Hulvî'nin tercümesi), asıl Kasîde-i Bürde kâfiyesini değiştirmeyerek metindeki kelimeleri de kullanmışlar, böylece kendilerine kolaylık sağlamışlardır.

Esas metin 161 beyittir. Şâirlerimiz de ekleme yapmayarak tercümelerini 161 beyitte tamamlamışlardır.

Her iki tercümede de bugün için arkaik hâle gelmiş, fakat o devirde kullanılan kelimeler ve söyleyişler bulunmaktadır: idedüm, sanadun, irişünen, ıldıradı, yigrek, balkurmak, bilesince, eydici, yokamak, degşürüben, öküş vs.

Tercümeler sâde bir Türkçe ile kaleme alınmışlardır. Arapça, Farsça kelimeler o devre göre fazla değildir. Şu mısralar, hemen hemen tamamen Türkçedir:

"Yârun hayâli geldi komadı ki uyuyam" -Leâlî (8. Beyit)

"Geldi beli hayâli anun aldı uyhumı" -Karahisarî (8. Beyit)

Bu devrin bir özelliği olarak tamlamalar da fazla kullanılmamıştır.

Kaside'nin aslı on bölüm olarak kabul edilir. Fakat her yazmada başlıklar yazılmamıştır. Bu tercüme metinlerinde de başlıklar yoktur.

Faydalanılan Nüshalar: Çalışmamızı teşkil eden Kasîde-i Bürde tercümeleri birer nüsha esas alınarak hazırlanmışlarıdır. Bu nüshaların özelliklerini şöylece göstermek mümkündür.

1- Leâlî Nüshası: Elimizde bir fotokopisi bulunan bu yazma[24], 54 sayfa olup her sayfaya üç beyit gelecek şekilde düzenlenmiştir. Tercüme, ilk mısraı celî harflerle yazılmış olan asıl Arapça beyitlerin altına

[24] Asıl yazma nüsha Atademir Kütüphanesi memurlarından Mustafa Yaşar'dadır.

yerleştirilmiştir. Yazı Sülüs olup Arapça beyitlerin ilk mısraları Celî Sülüs'le yazılmış, araya ise çapraz şekilde, Arapça ikinci mısralarla birlikte tercüme beyitleri konmuş, böylece bir kompozisyon oluşturulmuştur. Yazma, harekeli olup imlâ hatâları bulunmaktadır.

Metni bu nüsha üzerine kurmamıza rağmen, zaman zaman bir Kasîde-i Bürde Mecmuasından da faydalandık. Bu Mecmuada[25] Leâlî'nin, tercümesinden başka şerhi de yer almaktadır. Ayrıca şu eserler de vardır: Şeyhülislâm Esad Efendi'nin Arapça kaside-i Bürde Tahmisi, Muhammedü'l-Hamîdî'nin Arapça Kaside-i Bürde Tahmisi, Bûsirî'nin Kaside-i Bürde metni, Abdürrahman Câmî'nin Farsça Kaside-i Bürde Tercümesi, Şeyh Esâsî'nin Türkçe Kaside-i Bürde Tercümesi, Kemâl Paşa-zâde'nin Türkçe Kaside-i Bürde Tercümesi, Hulvî'nin Türkçe Kaside-i Bürde Tercümesi. Mecmua, Hilye-i Şerîf levhaları şeklinde (her sayfası) kompoze edilmiştir.

2- Karahisarî Nüshası: İ. Hikmet Ertaylan'ın tıpkıbasımını neşrettiği[26] nüshadır. Harekeli bir nüshadır. Sonundaki istinsah kaydı şöyledir: "1185 (1771) sene-i hicriyyesinde Mağnisa'da Saçbağlı-zâde lakablı Muhammed bin Hacı Ali tarafından yazılmış olan eserden istinsah olunmuştur." Eser 10 sayfa hâlinde olup her sayfada 17 satır ve 2 sütun bulunmaktadır.

[25] Mecmuanın Yazma Nüshası Selçuk Ünv. Fen-Edebiyat Fak. Öğretim Üyesi Mikail Bayram'ın özel kütüphanesindedir.
[26] İ. Hikmet Ertaylan. A.g.e.

SONUÇ

Özetle, sadece tanıtım amacı güdülerek hazırlanan bu yazıyla yaşadıkları dönemin en kuvvetli kaynaklarından beslenmiş iki kültür adamının aynı eser üzerine yaptıkları birer çeviri örneği, mukayeseli olarak, günümüz araştırmacılarının dikkatlerine sunulmuş bulunmaktadır. Türkçe ile kaleme alınmış dinî edebiyat ürünleri içerisinde her muhit ve mahfilde itibarını her zaman koruyan Kaside-i Bürde türü eserlerin fazlaca istinsah edilmeleri dolayısıyla yazma nüshalarının ayrı bir çalışma ile tesbitinin gerekli olduğu da gözlerden kaçmamıştır.

METİNLER

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHİM

-1-

L. Andun mı zî-Selemde olan ehl-i cîreti
Kim kan yaş ağlamak gözümün oldı âdeti

K. Düşdi mi derdli gönlüne ehl-i diyâr-ı yâr
Kim kanlu yaşı gözlerinün oldı cûy-bâr

-2-

L. Yâ yil mi esdi Kâzımeden yohsa berk mi
Ildıradı İzamda ki men itdi zulmeti

K. Zulmetde ıldırdı mı ol yana berk-i İzam
Yahud kohu mı virdi sana bâd-ı müşg-bâr

-3-

L. Ağlama didükce gözün n'oldı yaş döker
Ayıl didükce gönlüne arturdı hayreti

K. Dir 'aklunı didükce neden hayrân oldı dil
Men' it yaşun didükce neden oldı bî-şümâr

Not: "L": Leâlî, "K": Karahisarî; VB: Vezin Bozuk

K. 1a.. VB

K. 2a. VB

L. 3a. VB

-4-

L. Andaki göz yaş ile gönül odı çok ola
Âşık sanur mı gizlemek olur mahabbeti

K. Âşık sanur mı gizlü ola aşk aka yaşı
İçinde aşk odı ola taşında hem bihâr

-5-

L. Aşk olmasaydı anmaz idün sen menâzili
Hem itmez idi yaşlu gözün bu irâkati

K. Aşk olmasaydı yaşlarun olmaz idi revân
Ma'şûkınun menazilin itdikce iftikâr

-6-

L. Âşıkluğı ki niçe sen inkâr kılasın
Yaş ile sayrulık virür iken şehâdeti

K. Çün yaşla hastalık olalar âdil ü şâhid
Pes aşka nice kılasın inkâr-ı ketmi kâr

-7-

L. Hem aşk yazu yazmış iken saru ve kızıl
Saru yanakda reng kızıl gözde ibreti

K. Haddünde yazdı eşk ü maraz iki dürlü hat
Biri kızıl gam gibi biri sarı bahâr

K. 4a. aşk: metinde "aşkı"; K. 6a. VB; K. 7b. VB

-8-

L. Yârun hayâli geldi komadı ki uyuyam
Sevgü mükedder ider öküş dürlü lezzeti

K. Geldi beli hayâli anun aldı uyhumı
Lezzetleri sürer giderür gussa-i nigâr

-9-

L. Özr-i hevâda bîn-i melâmet kılan kişi
İnsâfun olsa terk ider idün melâmeti

K. Ey dost aşk ile bana serzeniş kılan
İnsâf it ki aşk ile cem olmaya âr

-10-

L. Hâlüm yetişdi sana vü sırrum degül hafî
Derdüm katı nedür bana vâşî vişâyeti

K. Hâlüm yetişdi sana vü sırrum rakîbe fâş
Derdüme yok nihâyet ü gam bahrına kenâr

-11-

L. Virdün eyü ögüt eved anı işitmedüm
Lâbüd hemîşe âşık işitmez nasihati

K. Hoşdur nasîhatün ne kılam çün işitmezem
Nâsih sözine âşık olan itmez i'tibâr

K. 9b. VB

-12-

L. Şeybüm nasîhat itdi ana töhmet eyledüm
Vechi nedür ki şeybe kişi kıla töhmeti

K. Şeybüm nasîhine ne revâ töhmet eyledüm
Çün bulmadum o pend ile kalbüme inkisâr

-13-

L. Emmâre nefsüm olmadı va'z ile mütte'iz
Şeybüm herem nezîrini yigdi cehâleti

K. Gördi nezîr-i şeybi vü olmadı mütte'iz
Emmâre nefsi cehl ile kıldı bana hasâr

-14-

L. Bir gayr-ı muhteşem konuk itdi başa nüzûl
Kılmadı ana fi'l-i cemîlden ziyâfeti

K. Sâlih amel konuglıgın umardı bulmadı
Mihmân ki kondı başa sebük-bâr u bî-dırâr

-15-

L. Bilsem ki hürmet itmez idüm başum agına
Ketm idedüm sevâr-ı ketem birle şeybeti

K. Bilsem ki hürmet itmezem ol setr iderem
Rengi ketm ile olmayaydum böyle şerm-sâr

K. 15a.b. VB

-16-

L. Atun cimâhını nite kim redd ider licâm
İy keşki redd olayıdı nefsüm gavâyeti

K. Bu nefs atı ki azgun ola tosun at gibi
Kimdür licâm ura başına burnına mekâr

-17-

L. Pes ma'şiyetler ile gönül şehvetin sıma
Kuvvetlenür ta'âm ile hırs ehl-i şehveti

K. Sen ma'şiyetle şehvetin anun sıyam dime
Yilmek harîs ider yimcge mîgdem mirâr

-18-

L. Nefsün razî'a benzer emer kor isen ve ger
Südden kesersen ögrenür ider kanâ'ati

K. Tab'ında tıfla benzer emer nefsi kor isen
Kessen südinden ögrenür ider hem ıstıbâr

-19-

L. Emr-i hevâ çün od getürür sana pes anun
Dönder hevâsını ana virme imâreti

K. Uyma hevâsına sakın itme anı emîr
K'andan sana irişmeye ayb u gam-ı bevâr

-20-

L. Güd salma olmasun anı yahşı ri'âyet it
Mer'âyı datlu buldıgı dem koy isâmeti

K. A'mâl içinde sâlimedür anı gör gözet
Otlak lezîz olsa tutulmaz kaçar hımâr

-21-

L. İy niçe nesne datlu gelür nefse âkıbet
Anun mu'ayyen oldı ki semdür düsûmeti

K. Lezzetleri ki mülhik ola anı çok sever
Bilmez ki ol sükkerinün mekr-i semmi var

-22-

L. meyl itme çoga vü şiba'a evsatı gözet
İy niçe mahmasa giderür niçe bıtnatı

K. Açlık odur ki şerlü olur tok u tuhmeden
Cû' u şi'abdan it hazer olmasun ola dâr

-23-

L. Yaşı tolu harâm ile gözlerden akıdup
Kılgıl geçen günehlerün içün nedâmeti

K. Gözden nedâmet ile akıt yaşlarunı çün
Tolmış idi harâmla gözlerdi gül-'izâr

K. 21b. VB

22a. odur: metinde "oldur"

-24-

L. Şeytâne nefse âsî olup kıl muhâlefet
Ögüt virürler ise sana eyle töhmeti

K. Şeytâne nefse uyma ne dirlerse töhmet it
Anları selb iden kıla Hak rahmetin şikâr

-25-

L. Hasm u hakem fesâdını bilürsin ündeme
Hasm olsalar yehud hakem itme itâ'ati

K. Olma mutî anlara hasm olsa yâ hakem
Hasm u hakem çü keyd ide müşkildür it hızâr

-26-

L. Nesl-i akîme nisbet iden kavl-i bî-amel
Çok nisbet itdüm iderem andan inâbeti

K. Kavlüm amelsiz oldı anı nisbet eyledüm
Nesl-i akîme tevbemi kıl yâ Rab üstüvâr

-27-

L. Hayr işle didüm işlemedün togrı gelmedün
Pes niçe kılduram sana ben istikâmeti

K. Hayr it dirüm aceb bu ki ben hayr idemedüm
Togrul didüm ol emre ben itmedüm îtimâr

-28-

L. Ölmezden ön nevâfil ile zâd idinmedüm
Savm u salât itmedüm illâ farîzati

K. Farzından özge savm u salâtun idinmedüm
Olımadum nevâfil-i zâd ile kâr-dâr

-29-

L. Ol dünleri diri dutanun sünnetin kodum
Kim ayagı kılur idi şişden şikâyeti

K. Ol pâk-pâ kıyâm ile dünler şişerdi ben
Sünnetlerini terk ile zulm itmişem hezâr

-30-

L. Aç oldugında yüregi salınmamag içün
Nazük tenine baglar idi ol hicâreti

K. Cû'ında katı taş ile tayy itdi bagladı
Nâ'im tenini k'ondan ider rûh iftihâr

-31-

L. Tağlar zehebden anı kılurdı mürâvede
Ol gösterürdi el çeküp anlara rif'ati

K. Altundan ulu tağlar ana arz idüp özün
Ol âlî-himmet ile kılur fakrı ihtiyâr

K. 28a. Metinde "salâtun ben"

-32-

L. Zühdin zarûretin dahi yigrek kılur idi
Zîrâ zarüret ile yinilmezdi ismeti

K. Zühdini muhkem eyledi dünyâ zarûreti
Çün ismetine olmadı gâlib ol ıztırâr

-33-

L. Ol kim ol olmasayıdı olmaz idi cihân
Dünyâya nite da'vet ideydi zarûreti

K. Dünyâya bâ'is ola mı fakrı o Gevherün
Ki olmasa olmaz idi yog iken cümle var

-34-

L. Urba kılup durur aceme inse cinne hem
Dünyâda âhiretde Muhammed siyâdeti

K. Kavneyne inse cinne kamu kâ'inâta hem
Seyyid durur Muhammed o Sultân-ı Tâc-dâr

-35-

L. Oldur nebî vü âmir ü nâhî kamumuzun
Lâ vü ne'amda ancılayın yok makâleti

K. Oldur rasûl âmir ü nâhî ki hîç ehad
Lâ vü ne'amda olmadı anun misâli yâr

K. 33b. VB

-36-

L. Ol bir Habîbdür ki katı korkular içün
Mecmû-ı âlem andan umarlar şefâ'ati

K. Oldur Habîb-ı Hak kim umarlar şefâ'atin
Ol gün ki key katı ola hevl ü gam-ı şirâr

-37-

L. Üzülmeyesi ipe yapışdı ana uyan
Zîrâ ki togrı Hak yolına kıldı da'veti

K. Üzülmez ip gibidür anun şer'i kutlu tut
Hak da'veti bulaldan anun ile iştihâr

-38-

L. Halk ile hulkda kamudan (ol) ziyâdedür
İlm ü amelde yokdur ana kimse kurbeti

K. Mecmû-ı enbiyâdan anun halkı hulkı hûb
İlm ü keremde olmaz anun dekdeşi bimâr

-39-

L. Bahr-ı muhîtden bir avuc su alur gibi
Mecmû andan ister olur dürlü hâceti

K. Deryâ-yı fazlı fazlası küllîsine kâfîdür
Ol Şâh-ı Enbiyâya kamuda var iftikâr

K. 39a. VB

-40-

L. Durur katında her biri haddinde noktadan
Yâ şekleden ki kapladı ilmi vü hikmeti

K. İlm ü hikemde nokta vü i'râbda na'îb
Neyse turar kerânda kamu şöyle ber-karâr

-41-

L. Anı Habîb idindi yaradan halâyıkı
İrişdi çün tamâmına ma'nâ vü sûreti

K. Ma'nî vü sûreti çü tamâm oldı bî-kusûr
Andan Habîb idindi anı Hayy ü Kirdigâr

-42-

L. Oldur mahâsininde münezzeh şerîkden
Olmadı hüsn-i cevherinün anda kıymeti

K. Yokdur mahâsininde şerîki ferîddür
Zâtında buldı cevher-i hüsn anun inhisâr.

-43-

L. Îsâya didügini Nasârâ ana dime
Kıl nice diler isen ana özge midhati

K. Nasrânîler nebîsine didiklerin dime
Kıl özge vech ile ana medh ü senâ nisâr

-44-

L. Zâtına nisbet it şerefi niçe dilesen
Hem niçe kadrine diler isen celâleti

K. Kadrine nisbet it ne dilersen k'ola azîm
Zâtına di şerefleri kim kala yâdigâr

-45-

L. Hergiz Rasûl fazlına bir hadd yok durur
Kim ana irişe mütekellim ibâreti

K. Tanrı Rasûli fazlına bulmadı kimse had
Anı beyân kılmaga var mıdur iktidâr

-46-

L. Ger mu'cizâtı kadrine göre olayıdı
Dirilde idi adı anıldukda rimmeti

K. Dirilde idi adı çürümiş sünükleri
Ger mu'cizâtı kadrine gör'olsa'dı kibâr

-47-

L. Buyruk buyurmadı bize güç kim bıragavuz
Hayimlıg ile gönlümüze dürlü rîbeti

K. Kılmadı aklı âciz ü kalbe komadı şek
Şer'inde güç buyurmadı şefkat kılup şi'âr

-48-

L. Ma'nâsı fehmi halkı anun âciz eyledi
Hîc kimse yok ki ana bilindi hakîkati

K. Ma'nâsı fehm olunmadı hayretde kaldılar
Emr-i muhâl olanı kogıl kavli ihtisâr

-49-

L. Güneş gibi ki göze ırakdan kiçi gelür
Bulur yakından ana bahan göz killeti

K. Ol şemse benzer olsa ırak görinür sagîr
Ayne kelâl ider yakın olsa bulur avâr

-50-

L. Dünyâda anı nice bile ol uyur kişi
K'andan düşi getürmiş ola ana selveti

K. Dünyâda nice bile o pâkün hakîkatin
Bir kavm k'ola hâb-ı gurur ile hâk-sâr

-51-

L. Bu denlü bilinür hemîn ol kim beşer durur
Hem Tanrı halkınun yek-i ehl-i fazîleti

K. Bu denlü bilür anı kim akl-ı beşerdür ol
Mümtâz-ı küll-i kevn (ü) kerem-kânı kâm-rân

-52-

L. Nûrından istifâde kılmış durur anun
Mecmû'-ı enbiyâ ki getürmişler âyeti

K. Âyâtı istifâde ider andan enbiyâ
Mecmû' dâ'ire ki anun nûrdur medâr

-53-

L. Ol fazl güneşi durur anlar kevâkibi
Halk üstine komazlar ine şübhe zulmeti

K. Ol şems-i fazl-ı Hakkdur anlar kevâkibi
Zulmetde nûrı anlarun andan durur mu'âr

-54-

L. Hüsn ile müştemildür ü bişr ile müttesim
Ne halk olur ki virmiş ana hulk u zîneti

K. Ol hûb halkını bezemiş hüsn-i hulk ile
Hoş halk u hulkı ana güler yüzlülik şi'ar

-55-

L. Çiçek gibi terefde şerefde kamer gibi
Deryâ gibi keremde zamân gibi himmeti

K. Bedrî aydur şerefde letâfetde çün çiçek
Deryâ gibi keremde vü himmetde rûzgâr

L. 52a. VB

K. 55a. VB

-56-

L. Tenhâ yüridüginde anı gösterür idi
Leşker çeküp yürür gibi anun celâleti

K. Heybetde şöyledür ki tenhâ yürür iken
San leşker ü haşemledür ol şâh-ı şeh-süvâr

-57-

L. Meknûn-dür durur sadef içinde sanadun
Agzında dişleri kılıcak ibtisâmeti

K. Söz söylese yanulsa sanur eşiden gören
Meknûn-dür durur sadef içinde şâh-vâr

-58-

L. Ol türbe gibi kim yatur anda ne tîb ola
Devletlenür kokan öpen ol âr-ı türbeti

K. Bahtlu ol kim Ravzasını öpdi ve beledi
Ne hûb tîb var nedür ol mu'teber mezâr

-59-

L. Bedvi vü hatmi tayyib anun tîb-i unsurı
Ol gün belürmiş idi ki oldı vilâdeti

K. Hem tayyib unsurına delîl oldı mevlidi
Tayyibdür öni sonı müdâm oldı bahtiyâr

K. 56a. VB

K. 58a. VB

-60-

L. Ol günden indi Fürs teferrüs kim iniser
Hakdan bularun üstine bûsî vü ni'meti

K. Ol günde bildi fehm ü firâsetle ehl-i Fürs
Ye's ü belâ inüp idiser anları hisâr

-61-

L. Ol gün irişdi tâkına Kisrânun insidâ
Hem ol gün oldı müfterik anun cemâ'ati

K. Kisrânun oldı ol gice eyvân(ı) mensadi
Nite kim oldı cem'-i cemâ'âti târ-mâr

-62-

L. Nehre sedemden irdi unutmak bınarını
Nâra esefden oldı muhassal humûdeti

K. Hem odlarun söyündi esefden nefesleri
Sularun soguldı gözi akmadı bınar

-63-

L. Kakımag ile döndi suya kakıyup gelen
Gavr oldı çün ki Sâvenün ol dem buhayreti

K. Oldı harâb Sâve suyı batdı kurudı
Gavz-ı gam ile döndi varan teşne hûr u zâr

K. 62b. VB

-64-

L. Sunun rutûbeti sanadun odda var idi
Gamdan ya suda var idi odun harâreti

K. San kim odun harâreti var suda gussadan
Hak zâhir oldı sûret-i ma'nîde indi nâr

-65-

L. Cin söyleşürler idi vü balkırdı nûrdan
Hakkı mübeyyen eyledi ma'nâ vü kilmeti

K. Yâhud sunun rutûbetin aldı gam ile nâr
Hâtif nidâsı toldı yemîn ile hem yesâr

-66-

L. Göremeyüp işitmediler kör ü ker olup
Berkı nezâreti vü kelâmı beşâreti

K. Görmediler işitmediler kör ü ker olup
İnzâr berkını vü beşâretleri çihâr

-67-

L. Andan son idi bu ki didi kâhin anlara
Yokdur bu egri dînünüzün hîç ikâmeti

K. Kâhinleri hem anlara şimden girü didi
Togrulmaz egri dînünüz ey kavm-i şeng-bâr

-68-

L. Hem gördiler mu'âyene gökden düşer şühüb
Ol denlü kim bular düzedüp idiler büti

K. Yılduzlarun şeyâtîne gökden atıldugın
Rutlar yir üzre düşdigin görmiş iken âşikâr

-69-

L. Tâ vahy yolı oldı açuk diyü leşkeri
Gökden haber alımadı buldı hezîmeti

K. Hattâ vahiy yolından ebâlîs-i münhezim
Olup kılurdı birbiri üzre düşüp firâr

-70-

L. Mahmûda kavmidür sanadun anları kaçar
Yâ anı k'atdı füm(?) ana Mahmûd râhatı

K. Benzer herebde anlara ebtâl-i Ebrehe
Yâ ceyş kim hasâyile keff-i Nebî atar

-71-

L. Tesbîhden son atdı anı hût Yûnusı
Atduklayın 'arâya ki vârid ü sübhati

K. Oldı hasâ müsebbih ü itdi o keff-i pâk
Hût ile kim müsebbihi reym eyledi nizâr

K. 68b. VB

K. 71b. Eyledi: metinde "eylediler"

-72-

L. Bitmiş ağaçları yürüdürdi bilâ-kadem
Kılurlar idi gel didüğinde icâbeti

K. Eşcârı da'vet eylese ol Seyyid-i Rüsül
Baş üzre secde idüp ayaksız olurdı mâr

-73-

L. Sanayıdun budakları yolda yazar idi
Bir satr-ı hat ki key aceb idi kitâbeti

K. Yolda satır yazardı sanasın gelen şecer
Hatt-ı bedî olurdı fürû'ından ol kifâar

-74-

L. Her kande yürüse bilesince olur idi
İssiden anı bir pâre bulut himâyeti

K. Her kande varsa bile varırdı gamâme tâ
Nâzük tenine kılmaya zahmet hevâ-yı hâr

-75-

L. Münşakk olan kamer hakı gönlinde aydını
Anun var idi eydici mebrûr nisbeti

K. Var kalbi nisbeti k'ola mebrûretü'l-kasem
Münşakk olan kamer hakı çok itdüm ihtiyâr

-76-

L. Kapladı hayrı vü keremi gâr-ı Sevri lîk
Kâfirlerün gözinde var idi amâyeti

K. Küffârun oldı gözleri a'mâ vü görmedi
Hayr u keremleriyle muhît oldı anı gâr

-77-

L. Ol gâr içinde sıdk ile Sıddîk idi bular
Dirler ki bunda kılmadı kimse tesebbüti

K. Müşrikler isteyüp der iken bunda yok ehad
Sıddîk sıdk ile olmış idi yâr-i gam-güsâr

-78-

L. Nesc ile ankebût dahi havm ile hamâm
Sakladı zann iletmedi Hayrü'l-beriyyeti

K. Zann itdiler hamâme gelüp ankebût ile
Olmaya Fahr-i Âleme bevvâb u perde-dâr

-79-

L. Kat kat zırıhlara dahi şol yüce taglara
Muhtâc kılmaz âdemi Hakkun vikâyeti

K. Hak hıfzı kâfidür kişiye istemez eger
Kat kat zırıhları olana muhkemî hisâr

K. 77b. VB

K. 79b. VB

-80-

L. Güç görüben kimesneden ana sığınmadum
Buldum anun meger ki civârında râhatı

K. Her dem ki zulm-i dehr ile zamm oldı câna gam
Kurbında kalbe feth-i sürûr oldı incirâr

-81-

L. Hem andan ummadum iki ev baylıgın meger
Andan irişdi bana atâ bî-nihayeti

K. Bin bin atâlar itdi hem ol şâh-ı kerem
Bu bende umdı çün iki âlemde bir seyâr

-82-

L. Anun düşinde vahyine inkâr kılmagıl
Kim gönlini uyutmaz idi gözi nevmeti

K. Rü'yâsı vahydür gözi uyursa kalbinün
Aynına nevm-i gaflet ile gelmez istitâr

-83-

L. Ol dem idi ki urdı nübüvvet bülûgına
Pes anda münkir olmaya ilm ehli hâleti

K. Üşdi nübüvvet çün ol demde bülûgına
Kâmil işine kim ider inkâr u ihtikâr

K. 81a. VB, 81b. Seyâr: metinde "seyyâr"

K. 82 beyit Kaside-i Bürde Mecmuasından alınmıştır.

L. 83a. Bülûgına: metinde "cülûgına"

K. 83a. VB

-84-

L. Hak vahyi iktisâb ile olmakda yok cüvân
Hem enbiyâyı gayb ile kılmakda gaybeti

K. Hak vahy Hak atâsı dur(ur) mükteseb degül
Pes Hak Rasûli gaybına ta'n eylemek fişâr

-85-

L. El yokamag ile niçe renci key itdi hem
Giderdi niceden kılup ıtlâk-ı ribkati

K. Ey niçe cin irişdügini ol sahîh idüp
Rencûrı sag eyledi deycûrı müstenâr

-86-

L. Anun du'âsı ak yılı ihyâ kılurdı kim
Olurdı kara yıllarun içinde gurbeti

K. Her râh-ı bî-nebâtı çü hayy itdi da'veti
Gösterdi gurre dehre ki târîkdi vü târ

-87-

L. Bir yagmur ile ana degin kim bitâhı sen
Seyl-i arim sanadun u deniz atiyyeti

K. Cûdı sehâyile sanaydun sen betâyıhı
Seyl-i arim durur ye deniz feyzidür diyâr

K. 87a. VB

-88-

L. Konuk odı zuhûrı gibi kim yanar gice
Taglar başında zâhir olup durur âyeti

K. Taglarda gice konuk odı gibidür ayân
Âyâtı pes ne vasf ide anı sühan-güzâr

-89-

L. İncü düzende hüsnini artuk gösterür
Hem ol dizilmiş olmasa yokdur nakîsati

K. İncü dizilmiş olsa olur hüsni ber-kemâl
Kadri kem olmaz irse ana nesr-i intişâr

-90-

L. Medh ârzûsına ne uzatmak durur ana
Kim lutf ile kerem durur ahlâk u şîmeti

K. Medhin uzatmaga ne uzatmak gerek k'ana
Lutf u kerem eyü hulk anunla ola yâr

-91-

L. Mevsûfı bi'l-kıdem sıfatı hem kadîm olur
Olursa ola âyet-i Kur'ân hadîseti

K. Âyât-ı Hak kadîm sıfatı hem kadîm olur
Pes kıl hurûf u nazmı hudûsına iktisâr

L. 88. beyit K.de 89. beyittir.

L. 89. beyit K.de 88. beyittir.

K. 90b. VB

-92-

L. Âd u ma'âddan İrem-i zi'l-imâddan
Yog iken iktirânumuz ider hikâyeti

K. Âd u ma'âd gayb-ı İremden haber virür
Yok iktirân-ı dehre degül ol zamâne câr

-93-

L. Özge rüsül nişânlarını yindi bu nişân
Kim dâyim oldı ayrugı terk itdi sohbeti

K. Hatm oldı her nebîden geldiyse mu'cizât
Fâ'ik durur bu mu'cize bâkî vü pây-dâr

-94-

L. Muhkem dururlar anlara hâcet degül hakem
Ehl-i şikâka komadılar hîç şübheti

K. Âyât-ı muhkemâtına hâcet degül hakem
Ehl-i şikâka komadı şübhe bu iddikâr

-95-

L. Hergiz bularun ile büyü işlemedi meger
Gösterdi aczi düşmene kodı adâveti

K. Acz ile cengi kodılar u oldılar hakîr
Küfr ehlinün kibârı k'i derlerdi kâr-zâr

K. 93a. VB

L. 95a. VB

-96-

L. Redd eyledügi gibi Haremden gayûrlar
Redd eyledi mu'ârızı vach-i belâgati

K. Cânı elin Haremden ider gibi red gayûr
Kıldı belâgati kamu fikr ehlini figâr

-97-

L. Ma'nîleri mededde ki mevc gibidür anun
Hem fevk-i cevherinde durur hüsn-i kıymeti

K. Mevc-i bihâr gibi ma'ânîsi bî-aded
Lîkin bunun cevâhiri andandur âb-dâr

-98-

L. Add itmek olmaz inen öküşdür acâ'ibi
Hem anı çok okır kişi bulmaz melâleti

K. Kılmaz kırâ'ati çogı kârîsi melûl
Hayrân olur acâyibi haddinde dest-kâr

-99-

L. Anı okuyanun göz(i) aydın ana didüm
Buldun zafer metîn ipe yapış katı

K. Buldun zafer çü habl-i Hudâya yapış didüm
Kârîsine ki kalbi münîr oldı aynı kâr

L. 97a. VB

K. 98a. VB

L. 99b. VB

-100-

L. Anı lezâ harâreti havfından okısan
Def' ider ol harâreti virür bürûdeti

K. Anı cehennem âteşi havfından okısan
Cennet kılur cehennemi nîrânı mürg-zâr

-101-

L. Ol havza benzer anun ile agarur yüzi
Âsîlerün ki oldı kömür gibi sûreti

K. Bir havza benzer o ki yunan yüzler agarur
Olsa günehle fahm gibi kara kîr u kâr

-102-

L. Hem benzer ol sırâta vü mîzâna adl ile
Halk içre yok anun gibi kimse adâleti

K. Hem benzer ol adilde sırât u terâzûya
Yokdur dahi anun gibi noksân yok ayâr

-103-

L. Sen dinleme hasûdı ki inkâr ider ana
Câhillenüp var iken anun key hazâkati

K. Bilmezlenüp ne tan ger inkâr ide hasûd
Gerçi kim ola ârif ü fehm issi hôş yâr

-104-

L. Olur ki güneşi göze göstermez ağrısı
Yâ ağıza su dadını virmez sakâmeti

K. Bilmez su lezzetin ol ağız kim ola sakîm
Görmez remedlü göz güneşi irse i'virâr

-105-

L. İy hayr anlarun ki kılur kasd anlara
Yayak segirdüp ü sürüp altında nâkati

K. İy yigregi anun ki cenâbına kasd idüp
Muhtâclar gelür kimi râcil kimi süvâr

-106-

L. Hem ol ki mu'teberlerün ulu nişânesi
Hem ol ki mugtenemlerün a'lâ ganîmeti

K. İy ulu ni'meti Hakun ola ne mugtenem
İy ulu âyeti Hakun ide ne i'tibâr

-107-

L. Aksâya Mekkeden gice seyr itdügi kamer
Kıldugı gibi karanu seyr ü seferreti

K. Zulmetde nice kim gice bedrî ay seyr ider
Aksâya Mekkeden varuban buldun intisâr

L. 107b. Karanu: metinde "karanuda"

K. 107 a. VB

-108-

L. "Kavseyni Kâbe" kurbına yitdün çıka çıka
Bulmadı kimse ancılayın hîc rütbeti

K. Yay kabzasınca menzile bir demde bir gice
Çıkdun kimesne çıkmadı yokdur dahi çıkar

-109-

L. Takdîm kıldı cümle nebîler rasûller
Anda seni vü kıldı sana kamu hidmeti

K. Takdîm kıldı anda seni cümle enbiyâ
Anlardan oldı merteben a'lâ hezâr-bâr

-110-

L. Hark eyledün yiri gögi bir leşker ile kim
Nisbet sana iderler idi anda râyeti

K. Geçdün bu yedi kat gögi bir leşker ile kim
Sâhib- alem sen idün ü hem sâhibü'l-vakâr

-111-

L. Merkâ-yı müstenimlere kurbında komadun
Hem müstebıklara komadun şe'v-i gılleti

K. Firkatde buldun öyle merâtib ki bî-yakîn
Bulmadı anı hergîz ana irmedi hıyâr

-112-

L. Kodun izâfet ile makâmâtı aşaga
Sen müfrid-i alem gibi buldukda rif'ati

K. Nisbetle her makâmı geçüp alçak eyledün
Müfrid alam gibi çü tapun kıldı Hak Müşâr

-113-

L. Tâ sırlara irişeyidün hem bulayıdun
Gözlerden ihtifâsı olan gizlü vuslatı

K. Tâ iresin şu vasla ki göz görmez anı hîc
Hem bilesin şu sırrı ki yok ana inhisâr

-114-

L. Hem fahr-i bî-müşareket aldun makâmları
Geçdün kimesne virmedi hem sana zahmeti

K. Zahmetsiz oldı sana müyesser kamu makâm
Şirketsiz oldı sana musahhar kamu fihâr

-115-

L. Rütben azîm kimse tasavvur hem idemez
Sana Cenâb-ı Hakdan iren ulu ni'meti

K. Ni'met ki virdi Hak sana derkine yüz kasîr
İzzet ki kıldı Hak sana fehminde yüz kısâr

-116-

L. Büşrâ bizüm durur bizüz İslâm leşkeri
Rükn-i şedîddür bize Hakkun inâyeti

K. İslâm ehline bu beşâret durur azîm
K'oldı Hakun inâyeti muhkem rükünlü dâr

-117-

L. Çün Hak bizi bu ekrem-i rüsl ile okudı
Bulduk ümem içinde biz a'lâ kerâmeti

K. Çün bize ekremür-rüsül oldı delîl-i dîn
Pes kıldık ekremül-ümem olmagı iddihâr

-118-

L. Gafil koyun ki ürküden ürker anun gibi
Korkutdı düşmeni anun ahbâr-ı bi'seti

K. Korkutdı ba'si sözleri a'dâ kulûbını
Ansuzdan ondan özge gam niçe ki ola fâr

-119-

L. Düşmenler ile ma'rekede ugraşur idi
Kılardı anları nite kim yagrıkun eti

K. Yagrıkda et döger gibi kıldı adâvetin
Ugraşda remh u seyf ile şöyle ki Zü'l-fekâr

K. 118b. VB

-120-

L. Anun eline girmesevüz n'oladı diyüp
Kuşlar yidügi lahme kılurlardı gıbtati

K. Kuşlar yidügi lahme idüp gıpta kaçdılar
Şol resme irdi düşmene andan gamı damar

-121-

L. Günler geçerdi saymaz idiler meger gün ay
eyyâmını ki vardur anun kadr(ü) hürmeti

K. Hem Eşhürü Hürüm giçecek havf u vehm ile
Bilmezler idi nice geçer leyl ile nehâr

-122-

L. Meger ki kondı dîn bulara konuk oluban
Hem karm ile ki düşmen atına dişi atı

K. Gûyâ ki dîn zayıfdı her bir re'îse kim
A'dâ atına hırs iledür ejdehâ rümâr

-123-

L. Asker çekerdi at üzerinde deniz gibi
Kim mevcinün bahâdır erenlerdi rimyeti

K. Hâs atlar üzre leşkeri deryâ gibi çeker
Emvâc olup akarlar akar idi nâ-medâr

K. 122a. VB

-124-

L. Her biri müntesib Hakka her biri muhtesib
Her biri gösterür idi küffâra satveti

K. İşleri Hak içündi mutî' emre cümlesi
Küfr ehline idici kamu kahr u izdicâr

-125-

L. Tâ oldı bunlarun ile mevsûletü'r-rahim
Gurbet zamânı gidüben İslâm milleti

K. Dîn oldı anlarun ile mevsûletü'r-rahim
Kendü garîb ehline irmiş gibi sıgâr

-126-

L. Kalmadı dul u öksüz er ü ata kaldı çün
İslâm milletine kemâl-i kifâyeti

K. Hayr-ı eb oldılar çün ana hayr-ı ba'l
Eytem yetîm olup başına konmadı gubâr

-127-

L. Taglar depeler anı sorar ugraşanlara
Niçe göründi anlara her bir(i) heybeti

K. Taglar durur buları nedür ugraş(an) bilür
Kim görenün tutardı başın havf ile divâr

K. 126a. VB

-128-

L. Sor Bedre sor Huneyne Uhud vak'asına hem
Kim nice oldı anda füsûlün vehâmeti

K. Küffârı Bedre vü Uhud(a) vü Huneyne sor
Havf ile nice vakitler oldı vahîm ü târ

-129-

L. Kızıl kana bularlar idi ak kılıcları
Çalsalar idi irişünen kara limmeti

K. Rûy-ı siyâha seyf-i sepîdi ki çalalar
A'dâ kanından alur idi reng-i ihmirâr

-130-

L. Yazarlar idi hat kalemi yazmadugını
Hat sünüsiyle cîm ki yog idi noktati

K. Bir harf-i cismi komadılar müfham itmedin
Buldı rimâh-ı hatt ile dem ayn-ı inficâr

-131-

L. Sîmâyile mümeyyiz idiler silahlular
Verd-i selemden itdi mümeyyez alâmeti

K. Kâmil silahlulardur u sîmâsı bellüler
Zîrâ ki bellüdür asel-i nîş ü rûd u hâr

K. 131b. Hâr: metinde "hân", kâfiye dışıdır.

-132-

L. Nusret yili sana kokuların iledicek
Ekmâm içinde sanadun anlara zehreti

K. Hoş bûların iletse sabâ sana sanadun
Ekmâm içinde her biridür verd-i müste'âr

-133-

L. At arkasında rabve otın kıldı anları
Hazmiyle yok ki hırâm itdi şiddeti

K. At arkasında her biri sâbitler oldılar
Şol ot gibi ki taklar anı zuhr-i kûh-sâr

-134-

L. Şiddetlerinden eyle ki fark eyledi adû
Kim idemedi fark bühümden behîmeti

K. Seçmez behem ne bühüm ne be'sinden anlarun
Düşmen ki düşdi havfa ki benzine ısfırâr

-135-

L. Bîşlerün içinde esedler ferag kılur
Ugrasalar ana ki Rasûl ile nusreti

K. Allah Rasûli kime mu'în olsa şîrler
Görse anı feri'le kılur mîşeden bakar

K. 133a. VB

L. 133b. VB

L. 135 a. VB

K. 134a. VB.

-136-

L. Yokdur vilayet ehli anun gayr-ı muntasır
Hem gayr-ı münkasım anun ehl-i adâveti

K. Düşmenleri vü dostları bulur ale'd-devâm
Anunla inkisâr hem anunla incibâr

-137-

L. Kondurdı ol milleti hırzına ümmetin
Aslan gibi k'enükler ile dutdı gayzati

K. Nite ki kor enüklerini şîr mîşede
Kor hırz-ı milletinde bizi hem o Şehriyâr

-138-

L. Topraga saldı yüzlerini Tanrı sözleri
Her kim anunla kıldı cidâl ü husûmeti

K. Âyât-ı Hakkı niçe mu'ârız olanları
Düşürdi seng-i hâke garîz iken itdi hâr

-139-

L. Mu'ciz yetîm ü ümmîde ilm ü edeb yiter
Kavmün sirâyet eylemedin câhiliyyeti

K. Ümmî ola alîm ü yetîm ola pür-edeb
Kâfî iken bu mu'cize envâredür menâr

L. 137a. VB

-140-

L. Ben hidmet itdüm ana bu medh ile kim bula
Şi'r (ü) hademdeki aserâtum ikâleti

K. Hidmet itdüm medh ile ana ki afv ola
Nefsâ-yı şugl-i şi'r ile kesb itdügüm isâr

-141-

L. Taklîd kıldı çün bana ol şi'r ile hadem
Hedy-i ne'am gibi süni yatlu kılâdeti

K. Ol şugl-i şi'r ile bana hedâ na'im gibi
Kıldı kılâde anı ki sonunda var imâr

-142-

L. Ömrümde hâsıl itmedüm illâ günâhlar
Çün eyledüm dalâl-i sıbâya itâati

K. Gayy-i sıbâya uydum u ömrümde itmedüm
Hâsıl günehden özge nice kılam i'tizâr

-143-

L. Dünyâyı dîne degrüşüben bey' kılmadum
İy nefsümün ticâret içinde hasâreti

K. Nefsün ticâretinde acebdür hasâreti
Dünyâyı dîne satmadı gör n'itdi igtirâr

K. 140a. VB
K. 141a. VB

-144-

L. Magbûn durur olacagını olmışa satan
Bey'-i selemde bâtıl anun akd ü safkati

K. Bâkî nefîsi kanı hasîse ivaz kılan
Bey'-i selemde oldı ziyânına intizâr

-145-

L. Ben üzmedüm Nebîden ipüm ahdi sımadum
N'ola eger kazandum ise ben cerîmeti

K. İpüm Nebîden üzmedüm itdümse çok günâh
Hem ahd bozmadum turur ol akd ile izâr

-146-

L. Adum Muhammed olmag ile var zimmetüm
Ol hoş ri'âyet idicidür ahd ü zimmeti

K. Vardur Muhammed adı ile ahd-i zimmetüm
Oldur vefâ idici çü ahd ide bâ-karâr

-147-

L. Dutmaz ise elümi ma'âdumda lutf idüp
Yâ zelletü'l-kadem di ki irişdi zilleti

K. Zilletde bu kadem elüm almazsa fazl idüp
Ol dem ki haşr ola ire göklere infitâr

-148-

L. Hâşâ ana sığınan ola gayr-ı muhterem
Yâhud mekârimінde uman bula haybeti

K. Hâşâ ki düşe hûr ümîdine irmeye
Ol hulk lutf ayası kime ola müstecâb

-149-

L. Buldum anı halâsum içün hayra mültezim
Sarf ideli medâyıhına küllü fikreti

K. Yegrek amel ihlâsuma bildüm çü medhidür
Dürr-i senâsın itdi gönül gûş-ı gûşvâr

-150-

L. Anda gınâya topraga düşmiş el irişür
Kim kay çiçeklerün depeciklerde münbiti

K. Topragda hûr olan anun ile bulur gınâ
Lâbüd ider kur u iri bârân-ı lâle-zâr

-151-

L. Aldı Zühcyr Âl-i Herem ögmek ile mâl
Ben kılmadum anun gibi bunda irâdeti

K. Ben sevmezem Züheyr gibi zehre-i cihân
Kim aldı medh idüp Heremi sîm ü zer akar

K. 149a. VB

L. 151a. Herem: metinde "heremi"

-152-

L. Yokdur benüm sığınacagum senden özge iy
Halk ekremi o dem ki belâ kıla nezleti

K. Yok senden özge melce'üm iy halkun ekremi
Andaki âyîne belâ vü olaruz i'tibâr

-153-

L. İy Hak Rasûli câhuna yokdur benümle dayk
Ol dem ki ol Kerîm ide mahlûka ni'meti

K. Yok senden özge tecellî kıla Kerîm
Câhun beni de itdüre havzunda in'ımâr

-154-

L. İlmünden aldı Levh ü Kalem ilm hem vücûd
Cûdunla hâsıl itdi bu dünyâ vü darrati

K. Ba'z-ı ulûmun oldı Kalem ilm-i Levh ile
Cûdundan oldı her dü-cihân unsur-ı çihâr

-155-

L. İy nefs sen ümîdüni kesme günâh içün
Gufrân katında lemme gibidür kebîreti

K. İy nefs ümîd kesme günâhun azîm ise
Gufrân katınd'olur bu kebâ'ir kamu sıgâr

K. 152b. VB
K. 153a. VB

-156-

L. Ol dem ki halka rahmetini Tanrı kısm ider
Umaruz ola kim ola isyâna rahmeti

K. Rabbum o dem ki rahmetini kısmet idicek
İsyân kadar ola umaruz afv-ı müstetâr

-157-

L. Yâ Rabbi kıl recâmı benüm gayr-ı mün'akis
Hem kıl hisâbumı ola bî-hazm ü hıffeti

K. Aks eyleme recâmı katunda hisâbumı
Güç eyleme İlâhî beni kılma şerm-sâr

-158-

L. Lutf eyle kuluna iki evde ki var anun
Sabrı ki korkular virür ana hezîmeti

K. Ahvâle doymayan kuluna bunda eylik it
Hem anda kıl makâmını cennât-ı sebze-zâr

-159-

L. Destûr vir salât u sahâbına dâ'imî
Senden Nebînün üstine yagdura dîmeti

K. Senden Rasûlün üzre salâtun sehâbını
Dâ'im buyur ki döke matar çün meh-i bahâr

-160-

L. Hem âl ü sahbına vü Rasûlün sen iy Hudâ
Hem tâbi'îne dahi feyiz ile rahmeti

K. Dahi selâm âline ashâb u tâbi'a
Bunlar takî nakî kerem ü ilm ü hilm ü dâr

-161-

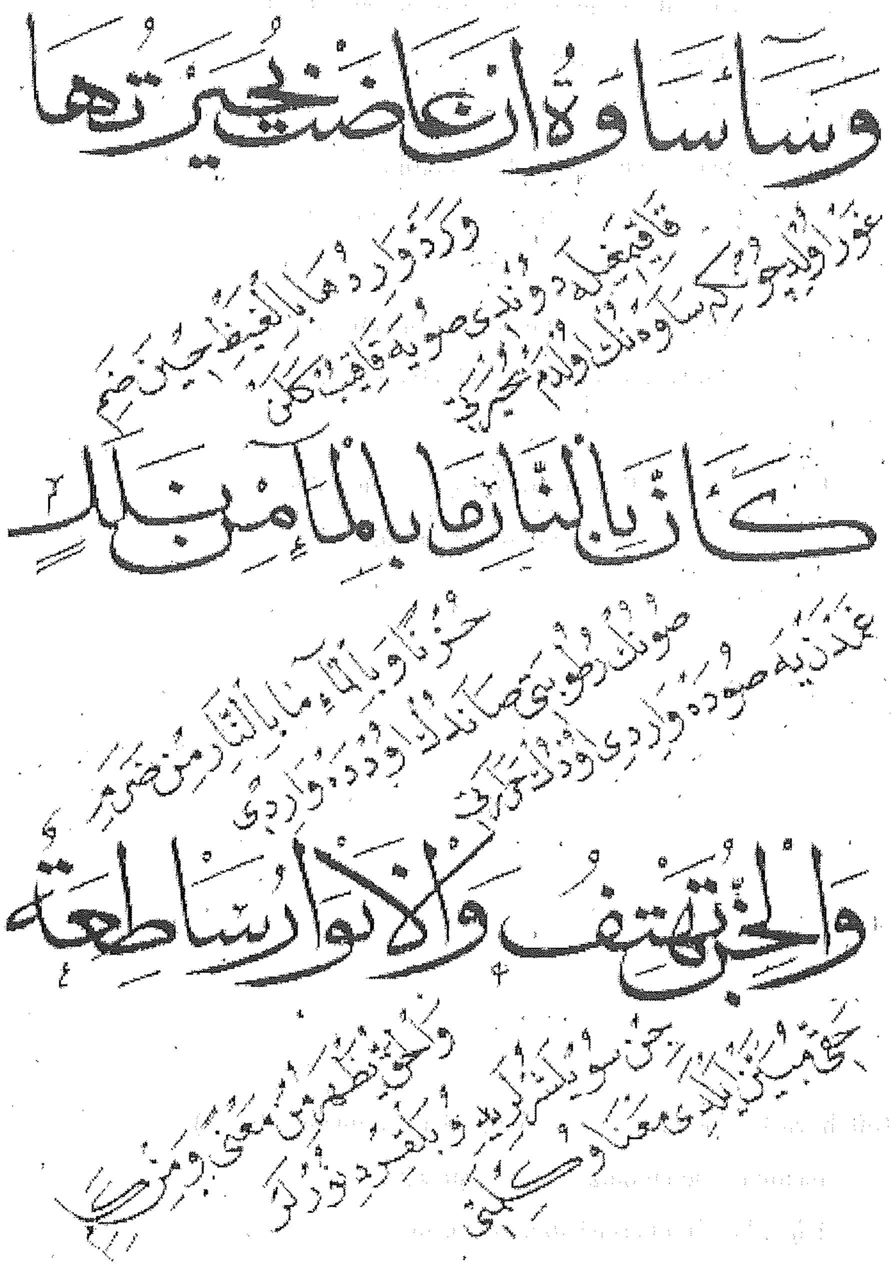
L. Mâdâm ki agaç budagın depredür sabâ
Yâhud sevindirür deveyi hâdî ni'meti

K. Agsân-ı Bânı deprede niçe k'esüp sabâ
Sâr-bân ide ni'amı üştür ola sâr

L.160. beyit Kaside-i Bürde Mecmuasından alınmıştır.(89a.vk)
metnini sunduğumuz yazmada şu şekildedir:
Dîger ber-âl ü ber-ashâb tâbi'-i îşân
Ki ehl ü pâki vü takvâ beden dü hilm ü kerem

160b. VB kerem: ekrem K.

K. 161b. VB

Leâlî'nin Kaside-i Bürde Tercümesi (22. Sayfa)

ترجمهٔ قصیدهٔ برده

للشیخ عبد الرحیم قره حصاری

Karahisari'nin Kaside-i Bürde Tercümesi (1. Sayfa)